

Innhold

Innledning	13
-------------------------	----

Oversikt over tekstbøker	16
---------------------------------------	----

DEL 1

Kapittel 1

Modeller for psykisk sykdom	21
Å tolke brudd på sosiale normer	21
Modeller og modellens funksjon	23
Psykisk sykdom har ulik alvorlighet og varighet	24
Biologiske forståelsesmodeller – «Hva feiler det deg?»	29
Psykologiske forståelsesmodeller – hva har du opplevd?	31
Sosiologiske forståelsesmodeller – hva er problemet ditt?	32
Kombinasjon av modeller	34
Litteratur	36

Kapittel 2

Valg av forståelsesmodell	38
Den medisinske modell og psykiatriske diagnoser	38
Diagnostiske systemer	39
Sykdom, naturlig reaksjon på belastning, eller begge deler?	40
Modellens begrensninger	41
Å velge behandlingsmodell	43
Nivåer for forståelse	45
Hvordan velger vi modell i praksis?	49

Konsekvenser av valg av forståelsesmodell	50
Moralske forståelsesmodeller og etisk refleksjon	52
Hva er pasientens modell?	54
Modeller må benyttes fleksibelt	55
Modeller som arbeidsverktøy	56
Litteratur	57
Kapittel 3	
Sykdom og helse	58
Definisjoner av helse	58
GAP-modellen (den relasjonelle modellen) for helse	60
Helse er ikke enten-eller	62
Når samfunnet endres, endres også sykdomsterskelen	63
Noen begrensinger ved GAP-modellen	65
GAP-modellen i praktisk helsefremmende arbeid	67
Litteratur	71
Kapittel 4	
Politikk, samfunnsendringer og psykisk helsevern	72
Opptrappingsplanen for psykisk helse	73
Fra døgnavdelinger til desentralisert psykisk helsevern	73
Brukermedvirkning, tvang og autonomi	77
Endring av føringer og endring av praksis	77
DEL 2	
Kapittel 5	
Organisering av helsetjenesten	83
Førstelinjetjenesten	83
Andrelinjetjenesten	90
Tredjelinjetjenesten	92
Foretaksmodellen	93
Hjelpesystemer utenfor helsetjenesten	98
Litteratur	98

Kapittel 6

Tverrfaglig samarbeid	99
Ulike yrkesgrupper innen psykisk helsearbeid	99
Lege, psykolog	104
Helsefagarbeidere, miljøarbeider/assistent	104
Erfaringskonsulent, erfaringsmedarbeider, medarbeider med brukererfaring (MB-er)	105
Utfordringer med tverrfaglig samarbeid	107
Pasienter og pårørendes erfaringer og kompetanse	111
Samarbeid med instanser utenfor helsevesenet	112
Taushetsplikt	114
Litteratur	114

Kapittel 7

Helhetlig behandling og individuell plan (IP)	115
Kartlegging av personens livssituasjon	116
Maslows behovspyramide	119
Kjerneområdene påvirker hverandre	120
Er det noe som mangler?	123
Individuell plan (IP)	123
Planer skal lages i samarbeid med pasienten	125
Koordinatorers oppgaver	126
Hva inneholder en god plan?	127
Kan pasienten sette opp hva som helst på planen?	129
Evaluering	130
Litteratur	131

Kapittel 8

Brukermedvirkning	132
Brukermedvirkning er lovfestet	132
Hvorfor er brukermedvirkning så viktig?	134
Brukerperspektiv – er det et meningsfullt begrep?	135
Brukermedvirkning på systemnivå	140
Brukermedvirkning på individnivå	141
Beslutningsstøtte	147
Systematiske tilbakemeldingsverktøy	148
Hva hvis brukeren ikke kan/vil medvirke?	149

Grenser for brukermedvirkning	150
Hva når vi ikke får det til?	151
Litteratur	152
Kapittel 9	
Pårørende og familier	153
Pårørendes situasjon og behov	153
Hva er en familie?	154
Pasienter og pårørende kan ha ulike ønsker og behov	155
Ulike former for familiearbeid	157
Barn som pårørende	161
Familier har ulik kultur og kommer fra ulike kulturer	166
Litteratur	170
Kapittel 10	
Nettverk og ensomhet	172
Nettverk og ensomhet	172
Utredning av nettverk	173
Digitale nettverk og relasjoner	177
Noen nettverk er skadelige	179
Å finne nye nettverk	180
Hva er en venn?	182
Pasientfellesskap	182
Fra pasientrolle til andre sosiale roller	184
Litteratur	185
DEL 3	
Kapittel 11	
Forebygging	189
Generell forebygging (primærforebygging)	190
Selektiv forebygging (sekundærforebygging)	191
Indikativ forebygging (tertiærforebygging)	192
Tidlig intervensjon og lavterskeltak	194
Litteratur	194

Kapittel 12

Recovery og empowerment	195
Modeller for bedring	196
Klinisk recovery	197
Personlig recovery	198
Kast recovery i søpla!	202
Empowerment – å fordele makt	203
Litteratur	206

Kapittel 13

Planlegging og gjennomføring av miljøterapeutiske tiltak	207
Å planlegge, gjennomføre og evaluere miljøterapeutiske tiltak	208
Identifisering av problem og valg av forståelsesmodell	210
Valg av tiltak	212
Kontroll av hvordan tiltaket passer med sammenhengen	214
Kontroll av sikkerhet	215
Gjennomføring og evaluering av tiltaket	217
Ulike behov i ulike situasjoner	218
Litteratur	220

Kapittel 14

Beskyttelse og støtte	221
Miljøterapi for alvorlig syke pasienter (akutt og intensivbehandling)	221
Beskyttelse	222
Støtte	225
Skjerming	226
Endret eller svekket selvopplevelse	228
Rammer og trygghet	231
Dempende tiltak	232
Stimulerende tiltak	233
Litteratur	234

Kapittel 15

Struktur og engasjement	236
Miljøterapi for pasienter i rehabilitering	236
Struktur	237
Engasjement	238

Miljøterapi i pasientens hjem	238
Om å gi og få råd	240
Fysisk helse og livsstil	243
Vold og overgrep	249
Litteratur	250
Kapittel 16	
Gyldiggjøring, aktiviteter og glede	252
Gyldiggjøring	253
Meningsfull hverdag	253
Aktiviteter må tilpasses personen	254
Aktiviteter må tilpasses forholdene	256
Mestring – på godt og vondt	258
Glede	260
Litteratur	261
Kapittel 17	
Relasjoner	262
Stabilitet og forutsigbarhet	263
Hyppigheten av kontakt	265
Relasjonstraumer påvirker nye relasjoner	265
Eget bidrag til relasjoner	266
Litteratur	270
Kapittel 18	
Når pasienter avviser tilbud	271
Enkle tiltak	274
Relasjonsarbeid	275
Vurdering av behov for tvungen behandling	276
Ethiske utfordringer	278
Kapittel 19	
Selvmondsadferd og villet egenskade	281
Selvmondsadferd er symptomer	283
Det er umulig å forutsi hvem som vil begå selvmord	286
Å snakke om selvmord	287
Våre reaksjoner på pasienter som skader seg selv	288
Litteratur	289

DEL 4

Kapittel 20

Etiske utfordringer i hverdagen	293
Språk skaper virkelighet	294
System og individ	298
Taushetsplikt	301
Utvikling som fagperson	306

Kapittel 21

Tvungent psykisk helsevern	309
Tvang i ulike lovverk	310
Tvang er siste utvei, og bare lovregulert tvang er lovlig	313
Samtykkekompetanse (beslutningskompetanse)	314
Tvang er et alvorlig inngrep	316
Frivillighet skal alltid være forsøkt	318
Litteratur	321

Vedlegg 1

Kliniske eksempler	322
---------------------------------	-----

Vedlegg 2

Felles læringsutbytte	325
------------------------------------	-----

Register	327
-----------------------	-----